

۱. جامع الشتات

تحقیق سید جعفر حسینی

ناشر: دارالکتب الإسلامیه، تهران

جامع الشتات از آثار مهم، گرانقدر و سودمند فقیه و اصولی بزرگ، میرزا ابوالقاسم قمی معروف به میرزای قمی و صاحب قوانین است. میرزا به تعبیر مرحوم مدرس تبریزی، از فحول علمای متبحر امامیه قرن سیزدهم، بسیار محقق و مدقق، و در حقیقت از ارکان دین مقدس اسلام و استاد المتأخرین بود. (ریحانة الادب، ج ۵، ص ۶۸-۶۹). علامه تهرانی در چگونگی جامع الشتات نگاشته اند:

این کتاب جامع پاسخ سؤالها، و برخی رساله های مستقل به فارسی و عربی است که در دو باب تدوین کرده اند. باب اول در عقاید دینی و مسائل کلامی، که در ضمن آن رد صوفیه و برخی از آراء آنان آمده، و در باب دوم احکام شرعی بر اساس کتابهای فقهی که با مسائل مربوط به تقلید آغاز می شود و پس از آن طهارت است تا دیات. (الذریعه، ج ۵، ص ۵۹-۶۰). بخشهای غیر فقهی کتاب بسیار متنوع و خواندنی است.

در این بخش سؤالها گونه گون است و جوابها جالب و آموزنده. گاه سؤال از تفسیر آیاتی است از سعدی، یا حافظ و یا پرسش از معتقدات جریانهای فرهنگ اسلامی، افراد و ...

آنچه تاکنون از جامع الشتات، چاپ و نشر شده درخور کتابی به این ارجمندی نیست. اکنون آقای حسینی همت کرده اند که آن را به گونه ای منقح و مصحح عرضه کنند. آقای حسینی در تصحیح و تحقیق آن منابع آیات، روایات و نقلها را استخراج می کنند و می کوشند تا متنی استوار ارائه دهند. بنابه اظهار نظر مرحوم علامه تهرانی نسخه مطبوع آن ناقص و مغلوط است. امید است این چاپ بر اساس نسخه ای معتمد با دقت تمام عرضه شود.

۲. منتهی المقال فی احوال الرجال، معروف به

(رجال أبوعلی)

محمد بن اسماعیل حائری

تحقیق موسسه آل البیت-ع- لإحياء التراث

منتهی المقال از آثار مهم و کارآمد رجالی است. این کتاب به لحاظ دربرداشتن چندین اثر مهم رجالی از جایگاه والایی برخوردار است. منتهی المقال جامع رجال کبیر

میرزا محمد استرآبادی، تعلیقہ وحید بہبہانی و نیز مشترکات محمد امین کاظمی است. بدین سان کہ ابتدا سخن میرزا محمد استرآبادی را می آورد و آنگاه تعلیقات وحید بہبہانی و سپس مشترکات کاظمی (الذریعہ، ج ۲۳، ص ۱۲). و آنچه را ہم مجهول پنداشته، نیاورده است. خود در مقدمه کتاب گفته است:

من گزیده منہج المقال و تعلیقات را می آورم و مجاہیل را بہ جهت ناسودمندیشان یاد نمی کنم، و افزون بر این دو آنچه را در مشترکات هست نیز ضمیمہ می کنم تا آن کہ این کتاب را می نگرد از مراجعہ بہ منابع رجالی دیگر بی نیاز باشد. (متہی المقال، ص ۱)

مؤلفان فہرست کتب خطی آستان قدس رضوی در معرفی آن نوشته اند:

این کتاب از مؤلفات معتبر و معروف در رجال حدیث و راویان امامیہ است... اسامی راویان با ترتیب دقیق حروفی ذکر شدہ و امتیاز دیگر اینکہ راویان مجهول (مجاہیل) در آن ذکر شدہ، کتاب مصدر است بہ پنج مقدمہ در موالید و وفات چہارہدہ معصوم و فوائد رجالی و مذیل است بخاتمہ شامل پنج قائلہ رجالی... (فہرست کتابخانہ آستان قدس رضوی، ج ۶، ص ۶۲۵).

یادآوری کنیم کہ شاگرد وی، درویش علی حائری آنچه را استادش بہ عنوان مجاہیل نیاورده، گرد آورده است کہ علامہ تہرانی از آن بہ عنوان تکملہ رجال ابی علی یاد کردہ است (الذریعہ، ج ۴، ص ۴۱۱) و شیخ محمد آل کشکول نیز کتابی با عنوان اکمال متہی المقال نوشته اند و چرایی لزوم یادکرد مجاہیل را توضیح دادہ اند.

متہی المقال بہ سال ۱۲۶۷ ہجری قمری بہ چاپ سنگی و ہمراہ برخی دیگر از کتابہای رجالی منتشر شدہ بود. پس از آن بہ سال ۱۳۰۰ نیز نشر یافتہ است. اکنون مؤسسہ آل البیت - ع - لإحياء التراث بہ چاپ منقح و

مصحح آن ہمت ورزیدہ است کہ جای سپاس و قدردانی دارد.

کتاب بر اساس دو نسخہ: (۱) نسخہ مؤلف، (۲) نسخہ ای نگاشته شدہ بہ دست فرزند وی، شیخ علی حائری، مقابلہ و تصحیح می شود. و تمام اقوال منقول در آن با منابع اصلی مقابلہ و تطبیق و اختلافہا بہ دقت در پانوشتہا ضبط می شود. احادیث کتاب نیز با استناد بہ منابع دست اول استخراج و مقابلہ می شود. آنگاہ کتاب بہ مرحلہ استوارسازی متن و تدقیق عبارات رسیدہ با ثبت حواشی و تعلیقات، آمادہ چاپ می گردد.

بخش عظیمی از کار پژوهش و آمادہ سازی آن انجام یافته است؛ و امید است در آیندہ ای نزدیک حروفچینی و چاپ آن آغاز شود.

۳. معجم الألقاب

ابن الفوطی

تحقیق محمد کاظم محمودی

مؤلف این کتاب، کمال الدین عبدالرزاق بن أحمد ابوالفضل بغدادی از مورخان بزرگ اسلامی است. او در جریان سقوط بغداد بہ دست مغولان بہ اسارت درآمد، و توسط خواجہ نصیرالدین طوسی نجات یافت، و در زمرہ شاگردان وی قرار گرفت و در زمینہ های مختلف علمی و ادبی بہ جایگاہ بلندی رسید. او مدتی سرپرستی کتابخانہ و رصدخانہ مراغہ را بہ عہدہ داشتہ و پس از بازگشت بہ بغداد کتابخانہ مستنصریہ را ادارہ می کرد. وی با بہرہ وری از مجموعہ آثار، و مشاہدات و دقتہای خود، آثار گرانبغالی را سامان دادہ است؛ از آن جملہ است کتاب معجم الألقاب.

این کتاب گسترده ترین و دقیقترین کتابی است کہ شرح حال رجال مشہور بہ لقب را گزارش کردہ است؛ مانند: عزالدین، فخرالدین، محیی الدین و... مؤلف با

بهره وری از دو کتابخانه بزرگ یادشده و مشاهدات عینی و آشنایی گسترده با اندیشه وران و جریانهای مختلف به ویژه شیعیان، و حوادث زمانش کتابی پرداخته است در نوع خود کم نظیر و گاه دارای اطلاعات و آگاهیهای منحصر به فرد. اخبار و اطلاعات وی از پایان دولت بنی عباس، حکومت مغولها، خواجه نصیرالدین طوسی و فرزندانش و سادات بنی طاروس شایان دقت و گاه بی نظیر است. مطالب مربوط به مراغه و رصدخانه آن، آذربایجان و اردوگاه مغولان در آن دیار و گزارشهای جالب از بغداد نیز خواندنی و سودمند است. مؤلف گاهی از منابع و کتابهایی یاد می کند و مطالبی می آورد که اکنون در اختیار نیست. از این جهت نیز این کتاب دارای اهمیت است. متأسفانه کتاب تمام نیست، و آنچه اینک در اختیار است بخشی است از حرف (عین) تا اواخر حرف (میم). پیشتر بخشهایی از آن در یکی از مجلات هند نشر یافته، و قسمتی از حرف (عین) تا آخر (قاف) به تصحیح و تحقیق محقق معروف، دکتر مصطفی جواد نیز منتشر شده است. اکنون تمام آن به همت بلند جناب محمدکاظم محمودی تصحیح و تحقیق شده و در سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد و فرهنگ اسلامی در حال چاپ و نشر است. محقق در تعلیقات ابهامهای کتاب را زدوده و به تناسب مطالب متن، توضیحات گسترده ای بدان افزوده اند.

امید است مجموعه کتاب یکجا و در آینده ای نزدیک منتشر شود و جستجوگران آگاهیهای از این دست را سودمند افتد.

۲. مصادر النظام الإسلامي، معجم جغرافی

عبدالجبار الرفاهی

مؤلف در این مجموعه - که ثمره سالها تلاش مستمر و جستجوی سختکوشانه در منابع و مصادر کتابشناسیها و نگریستن به آثار جدید انتشار جهان است - می کوشد تا

منابع و مصادر پژوهش در نظام اسلامی را عرضه کند. مجموعه فیشها و کتابها و مقاله های شناسایی شده در هفت جزء سامان می یابد: ۱) تربیت و تعلیم در اسلام، ۲) زن و خانواده در اسلام، ۳) اجتهاد و تجددخواهی و نگرشی نو به اسلام و منابع آن، ۴) قضاوت، ۵) اقتصاد اسلامی ۶) تبلیغ، رسانه ها و مسائل مربوط به آن، ۷) جنگ و صلح در اسلام.

در این فهرست تمام بررسیها: کتابها، مقاله ها، پایان نامه ها، نتایج کنگره ها و ...، چاپی و خطی به زبان عربی و مربوط به موضوعات یادشده از آغاز تدوین تا به امروز فهرست شده است. همچنین در این مجموعه، آثاری که به گونه ای در نقد موضوعات یادشده آمده نیز فهرست شده است و همین طور آنچه مستشرقان درباره موضوعات مختلف یادشده به عربی نگاشته اند و یا به عربی ترجمه شده است.

منابع پژوهش

محقق در سامان دادن این مجموعه از یکسوی به طور مستقیم به کتابخانه ها مراجعه کرده و منابع را شناسایی نموده است و از سوی دیگر با بهره وری از فهرستهای ناشران، کتابخانه، کتابشناسیهای مستقل مانند: معجم المطبوعات العربیه، اکتفاء التنوع و ... و یا در ضمن مجلات مانند: بخشهایی از المسلم المعاصر، المستقبل العربی، المنتقی، مجله های کتابشناسی مانند: الفهرست، بیروت؛ عالم الکتب، ریاض؛ عالم الکتاب، قاهره؛ المورد، بغداد؛ الکشاف الإسلامی، قبرس و کتابنامه و کتابشناسی تهران مراجعه کرده است.

این مجموعه بر اساس نامهای مؤلفان و نویسندگان تنظیم یافته؛ و آنگاه نام مقاله و نشانی نشر آن بدین سان: عبود، عبدالغنی. التریبۃ الإسلامیه فی القرن الخامس عشر الهجری. القاهرة. دارالفکر العربی ۱۹۸۲، ۲۳۱ص، ۲۴سم.

مقالات نیز مانند کتابها و در ضمن آنها فهرست می شود، مانند: جمعه غریب. «ادب التریبه و المواعظ»، البعث الإسلامی س ۲۶: ۸۴ (۱۴۲/۵)، ص ۳۵-۴۴. اگر در مقاله نام نویسنده نیاید، مقاله به گونه یاد شده نهایت در ذیل نام مجله خواهد آمد، مانند: الهدایه: الرسول... . فهرست موضوعی عناوین در آغاز کتاب می آید، و بقیه فهرستها در پایان. فهرست پایانی شامل فهرست مؤلفان، کتابها، مجلات، کنگره ها و سمینارها، منابع و مصادر خواهد بود.

آقای رفاعی سالهای سال است که در گردآوری و تدوین منابع تحقیق در ابعاد مختلف فرهنگ اسلامی می کوشد و تاکنون آثار سودمندی عرضه کرده و آثار ارزشمند و کارآمدی نیز در دست تدوین و نشر دارد. توفیق وی را از خداوند مسئلت داریم.

۵. معجم مصادر الفرق الإسلامیه

علی اکبر ضیائی

مؤلف با تلاشی در خور توجه و ستودنی و با کثرت و کثافت در فهراس نسخه های خطی و منابع کتابشناسی و جستجو در مصادر تاریخی و ... طرح گسترده و عظیم منابع و مصادر شناخت فرق اسلامی را پی نهاده اند. آنچه اکنون فراهم آمده افزون بر ده هزار عنوان است که ویژگیهای آنها در فیشها ثبت و ضبط شده است.

مؤلف به خاطر گستردگی کار و وسعت دامنه پژوهش، تنها فرقه هایی را در محدوده پژوهش خود نهاده است که اکنون در گوشه ای از این جهان پهناور وجود خارجی دارند. چرا که او می کوشد با عرضه مصادر و منابع، ابهامها از چهره فرقه ها زدوده شود و هر جریان و گروهی در پرتو آگاهیهای لازم و مستند - آن چنانکه هستند - شناخته شوند.

از این روی، این پژوهش را از گردآوری و تدوین فرقه

علویه، نصیری به زمانی که زمانی به نصیری یا نصیری شهرت داشته اند آغاز کرده است. اینان که اکنون به علویون شهره اند و با گشوده شدن درهای جهان تشیع به روی آنان تعدیلهای و تصحیحهایی در آرا و اندیشه هایشان پدید آمده است، به گونه ای اثنی عشری بوده و از نوعی باطنی گری برخوردارند.

از جمله کسانی که کتابشناسی و فهرست آثار و رسائل خطی و سری اینان را عرضه کرد، مستشرق معروف، لویی ماسینیون در کتاب opera minora, 1963, Beyrouth (Esquisse, dune, bibliographie- nusayrie (1936, Paris).

بود.

فهرست ماسینیون در ضمن تماس با یکی از شیوخ علوی، قرداد سوریه با بهره وری از توضیحات شفاهی وی تدوین شده و لذا در ثبت نام کتابها و مؤلفان آنها لغزشهای فراوانی وجود دارد. این فهرست حدود ۱۰ صفحه است که آقای دکتر عبدالرحمن بدوی آن را به عربی ترجمه کرده و در جلد دوم مذاهب الإسلامیین آورده است.

البته قبل از ماسینیون، مستشرق دیگری به نام رینه دوسو (Rene Dussaud) کتابی تحت عنوان (Historie et religion des nossairis) در سال ۱۹۰۰ به زبان فرانسوی چاپ و لیست مختصر و ناقصی را از کتابهای خطی علویان به چاپ رساند، ولی از مختصات این کتابها و نیز موجود بودن و یا نبودن این آثار سخن نگفته بود.

تحقیقات دیگر مستشرقین چون کاتافاگو Catafago Journal Asiatique, Ser. IV, t, XI, P.149 Ser. VII, t, VIII P. 523.

و سالیسبوری «Salisbury»

۶. مسالک الافهام فی شرح شرائع الإسلام

شهید ثانی

تحقیق بنیاد معارف اسلامی

شرائع الإسلام فی مسائل الحلال و الحرام محقق ثانی از متون محکم، دقیق و گرانقدر فقهی است که در گزیده گویی، تبویب کارآمد، استواری مطالب و سلاست بیان کم نظیر است. این کتاب همواره در حوزه های علوم اسلامی مورد توجه بوده و بسیاری از فقیهان بر آن شرح نوشته و تعلیقاتی بدان نگاشته اند. از جمله شرح های مهم و کامل آن، مسالک الافهام است به خامه فقیه بلند پایه تشیع، زین الدین بن علی عاملی، معروف به شهید ثانی. مسالک، در قوت بیان، نوآوریهای فقهی، استواری مطالب، تبیین دقیق مسائل، استناد محکم به مبانی و اصول استنباط و توضیح و تشریح دقیق شرائع الإسلام، کم نظیر است. بخش عبادات آن به اختصار نهاده شده است. از این روی نوه دختری شهید، فقیه گرانقدر سید محمد عاملی، به تفصیل و تشریح این قسمت پرداخته و کتابی سامان داده است با عنوان مدار الاحکام، که اخیراً در هشت مجلد با تحقیقی ژرف و چاپی منقح و ستودنی منتشر شده است.

گزیده گویی شهید در این بخش شاید بدان جهت بوده است که در ابواب عبادات فقه کتابهای فقهی، فراوان و بحثها گسترده است. اما ابواب دیگر کمتر مورد نقد و تحلیل و بحث گسترده قرار گرفته است. شهید - ره - ظاهراً دوبار شرائع را شرح کرده است؛ شرحی مختصر به گونه حاشیه که اینک با عنوان حاشیه شهید بر شرائع مشهور است، و شرحی گسترده و مفصّل که اینک مورد گفتگوست. ابن عودی، شاگرد شهید درباره مسالک نوشته اند:

مسالک از جمله آثار اوست که چشمه های فقه از آن جاری است. در نگارش آن در آغاز راه اختصار جست

(Edward E. Salisbury, the Mystries of the Nussairian Religion in J. A. O. S. 1984, P. 235.

Henri Lammens Les Nossairis, «nots sur leur histoire et leur religion, Paris,» (1899).

جلد اول این مجموعه شامل دو جزء است؛ جزء اول: شناسایی منابع عمومی فرق اسلامی. در این جزء ۱۲۵ کتاب خطی و چاپی درباره فرق شناسایی شده است؛ مانند الملل و النحل، الفصل و ... جزء دوم: منابع فرقه علویه نصیریّه. این جزء دارای سه فصل است. فصل اول منابع و مصادر خطی و شناسایی منابع اولیه آنان است که بالغ بر ۲۶۰ مأخذ است. در این جزء برخی از تحقیقات خطی علویان سوری که هنوز به چاپ نرسیده نیز فهرست شده است. فصل دوم فهرست کتابها و مجلاتی است که در آنها از عقاید، آداب، راه و رسم زندگانی اینان سخن رفته است که بالغ بر ۸۵ مأخذ است. فصل سوم ویژه شناسایی پژوهشهای مستشرقان و منابع خارجی درباره آنهاست با حدود ۵۸ مأخذ. در پایان هر جزء فهرست مؤلفان، کتابها، مترجمان و محققان آمده است. جلد اول این مجموعه اینک در دست چاپ و نشر است.

جلد دوم شامل منابع خطی و چاپی فرقه درزیه - دروز است. در این مجلد - در حد امکان - تمام رسائل و کتابهای خطی این فرقه در کتابخانه های جهان شناسایی و معرفی شده است. جلد سوم ویژه منابع فرقه زیدیه است و جلد چهارم به شناسایی منابع اسماعیلیه پرداخته است؛ و در جلد پنجم از منابع اباضیه از فرق موجود خوارج سخن رفته است.

مؤلف شناسایی منابع اشعریّه، معتزله و خوارج (بجز اباضیه) را نیز در طرح این فهرست دارد.

و آنگاه به تفصیل گرایید و دریایی فراهم آورد موج خیز که باید خردمندان برای یافتن درهای گرانها در اعماق آن به غواصی پردازند. هر کس به این کتاب دست یابد تمامت فقه را دریافته و با مطالعه آن از کتابهای دیگر بی نیاز خواهد شد.

به هر حال، مسالک الأفهام از آثار گرانسنگ فقهی تشیع است، و چاپ دو جلدی سنگی آن با توجه به افتادگیها، تحریفها، و تصحیفها به هیچ روی شایسته اثری به این والایی نبوده است. اهمیت کتاب و جایگاه بلند آن در فقه شیعه باعث می شود که حجة الاسلام جناب آقای محمدجعفر طبسی به تصحیح و تحقیق آن همت گمارند. وی پس از دو سال تحقیق و استخراج مصادر روایات و اقوال تا کتاب المضاربه، ادامه تحقیق و تکمیل را به بنیاد معارف اسلامی پیشنهاد می کنند. مسؤولان بنیاد از این پیشنهاد استقبال کرده گروهی را به یاری جناب طبسی می گمارند تا با اشراف یکی از اساتید برجسته حوزه علمیه قم، کار پژوهش و تصحیح آن را به پایان برند.

نسخه های معتمد

۱- نسخه کتابخانه آیت الله العظمی نجفی مرعشی - قدس سره، شامل کتاب العتق تا جهاد، نگاشته شده به تاریخ ۹۵۱.

۲- نسخه دیگری از کتابخانه یادشده شامل کتاب صید و ذباحت تا کتاب دیات، نگاشته صالح بن محمد بن عبداللّه زبیدی به تاریخ ۹۸۴. این نسخه کتابت شده از روی نسخه ای است که آن از روی نسخه مؤلف نوشته شده بوده است.

۳- نسخه دیگری از کتابخانه یادشده، شامل کتاب وقف و صدقات تا پایان کتاب التذییر به تاریخ ۱۰۳۶. حواشی تصحیح محقق سبزواری در آن دیده می شود.

۴- نسخه دیگری از کتابخانه یادشده، شامل مقداری از حج تا پایان وکالت، نوشته شده به سال ۹۸۲. در حاشیه تصحیح شده و علامت بلاغ دارد.

۵- نسخه دیگر از کتابخانه یادشده از اوّل طهارت تا اوّل وقوف و صدقات، نگاشته شده از روی نسخه مؤلف.

۶- نسخه کتابخانه آیت الله العظمی گلپایگانی، شامل طهارت تا متاجر نگاشته شده به تاریخ ۱۰۶۳، و مقابله شده با نسخه حسن بن زین الدین (صاحب معالم)، فرزند مؤلف.

۷- نسخه کتابخانه مجلس شورای اسلامی، نگاشته شده به تاریخ ۱۲۵۶، شامل تمام کتاب.

در جریان تصحیح و تحقیق افزون بر مقابله، تطبیق نسخه ها، مقارنه و تطبیق منقولات با مصادر اصلی از کتابهای فقهی و حدیثی تمام آیات، روایات و اقوال استخراج شده و نشانیها با تکیه به منابع اصلی عرضه خواهد شد.

تحقیق و تصحیح جلد اوّل پایان یافته و امید است در آینده نزدیک منتشر شود.

۷. بیمه در اقتصاد اسلامی

محمد نجات صدیقی

ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی، دفتر تبلیغات

اسلامی حوزه علمیه قم (واحد ترجمه)

مؤلف در این کتاب کوشیده است تا ضمن تعریف دقیق بیمه، با توجه به واقعتهای عینی زندگی بشر، جایگاه آن را به عنوان یک راه حل کارآمد در گشودن برخی از بن بستهای اقتصادی بازشناسی کند، و دیدگاه اسلام را درباره آن به دقت عرضه کند.

مؤلف می نویسد:

با نگرستن در آثار مؤلفان معاصر درباره بیمه در می یابیم که بیشتر آنان از بازشناسی اصول فنی بیمه به طور دقیق باز مانده اند و تصویر نارسایی از آن عرضه کرده و نقش اصلی آن را در اقتصاد به گونه غیر صحیحی مورد تجزیه و تحلیل قرار داده اند. افزون بر این، برخلاف نظام سرمایه داری که بیمه در آن زمینه ساز برخی از مضرات و مفاسد است، در یک نظام اجتماعی سالم مبتنی بر معیارهای اخلاقی، بیمه از فواید بسیاری برخوردار است، که بدان توجه کافی مبذول نشده است.

مؤلف کتاب را در چهار فصل سامان داده است:

۱) ریسک در زندگی بشر، ۲) ارتباط بیمه با قمار و دیگر مفاسد اجتماعی، ۳) بیمه در سیستمهای سرمایه داری و سوسیالیستی، ۴) بیمه در سیستم اسلامی.

نویسنده کتاب با ارزیابی دقیق عناوین یادشده، و بحث و بررسی همه جانبه درباره بیمه، تأکید می کند که بیمه را می توان به دور از قمار، ربا و ... به گونه ای سالم و مفید به اجرا درآورد. بدانسان که در هیچ کدام از جلوه های آن با احکام و قوانین اسلامی تضادی نداشته باشد.

مؤلف کتاب را به زبان اردو نگاشته است که به سال ۱۹۸۴ به انگلیسی ترجمه و منتشر است. ترجمه فارسی از روی متن انگلیسی آن به همت فاضلان حوزه علمیه قم در واحد ترجمه مرکز مطالعات و تحقیقات اسلامی وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی انجام پذیرفته و اینک مراحل خرو و فچینی و چاپ را می گذراند.

۸. لا کون مع الصادقین

محمد تیجانی سماوی

ترجمه بنیاد معارف اسلامی قم

دانشمند سختکوش و بینادل، جناب دکتر تیجانی

پس از نگارش کتاب زیبا و دلپذیر ثم اهتدیت که در آن سیر تحوّل فکری خود را از تسنّن به تشیع به گونه ای هنرمندانه و تبه آفرین ترسیم کرده است، در این کتاب دلایل و انگیزه های پذیرش تشیع و باریافتنش به آستان «آل الله» را به گستردگی نگاشته است. ثم اهتدیت نمونه زیبا و برجسته زندگینامه خودنوشتی است که مؤلف در آن ضمن گزارش گوشه هایی از زندگانی خود، چگونگی سیر تحوّل فکریش را می نمایاند و بسیاری از آرا و اندیشه های جریانهای مختلف فرهنگ اسلامی را با درایتی هوشمندانه به نقد می کشد، و چه سانی ایستادن در آستانه علی - ع - را، که به گفته سلیمان کتانی، دانشمند ژرف نگر مسیحی «چونان آستانه محراب» است، می نمایاند. ثم اهتدیت پیشتر به خامة جناب سید جواد مهری ترجمه و به همت بنیاد یادشده بارهای بار به چاپ رسید. (ترجمه دیگری از آن نیز با عنوان «راه یافته» از سوی مرکز مطالعات و تحقیقات دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم نشر یافته است).

مؤلف در کتاب لا کون مع الصادقین پس از توضیحاتی درباره کتاب پیشین به تبیین جایگاه قرآن و سنت در دیدگاه فریقین پرداخته و اهمیت و عظمت نگرش تشیع را عرضه می کند. بحث و بررسی اعتقاد به الله، نبوت، امامت، خلافت و چگونگی نگرش به ولایت علی بن ابیطالب - علیه السلام - در منظر شیعه و سنی، بخشهای بعدی کتاب است. مسأله شوری، تقلین و صحابه نیز با همین شیوه به بحث کشیده شده است. در بخشهای دیگر کتاب از قضا و قدر، خمس، تقلید، عصمت، عددائمه، بداء، تقیه، متعه، جمع بین صلاتین، رجعت و ... سخن رفته است. مؤلف با دقت تمام همه مباحث را با تکیه بر منابع دست اول طرفین ارزیابی و نقد کرده و در جای جای

کتاب، استواری دیدگاه تشیع و به صواب بودن آرا و اندیشه پیروان آل علی را نمایانده است.

لاکون مع الصادقین کتابی است خواندنی، دلپذیر و آموزنده. اکنون ترجمه این کتاب در بنیاد یادشده مراحل خرو و فچینی را می گذراند و امید است در آینده ای نزدیک عرضه شود، و جستجوگران معارف ناب اسلامی را سودمند افتد.

۹. الإمام الحسین

عبدالله علایلی

ترجمه سید محمدمهدی جعفری

نویسنده بزرگ و ادیب برجسته جهان اسلام، استاد عبدالله علایلی، به سال ۱۳۵۸ کتابی نگاشت با عنوان سمو الذات فی سمو المعنی او اشعة من حیاة الحسین. وی در این کتاب با نثری شکوهمند و بیانی استوار و تحلیلی متین، از تاریخ صدر اسلام سخن گفت و جایگاه احزاب مختلف و چگونگی شکل گیری آنها و نقش و تأثیرشان را در روند تاریخ اسلام شناساند، و در ادامه تاریخ اسلام، حزب امویان را به عنوان شورش علیه ارزشهای اسلامی و جایگاه خلافت اسلامی ارزیابی کرد و قیام خونین اباعبدالله - علیه السلام - را در جهت تصفیه صفحه زندگی مسلمانان از پلیدیهای بنی امیه ستوده و از والایها و عظمتهای اباعبدالله الحسین سخن گفت. این کتاب از یکسوی خشم متعصبان اهل سنت را برانگیخت و از سوی دیگر تشویق و تحسین عالمان و مرزبانان بزرگ شیعه، مانند: علامه سید محسن امین عاملی، علامه سید عبدالحسین شرف الدین و شیخ محمدمواد مغنیه را باعث شد.

استاد علایلی پس از آن و به سال ۱۳۶۰ کتابی نگاشت با عنوان تاریخ الحسین و در آن در تکمیل کتاب پیشین، به

جنبه های گوناگون فرهنگی و سیاسی عصر امام حسین پرداخت، و بلندیها و والایهای شخصیت امام (ع) و اوج و ایثار و شهامتش را ستود. برخی از عناوین این جلد چنین است: الحسین فی عهد النبی (ص)، الحسین (ع) فی عهد الخلفاء، فترة بین شکلین من اشکال الحکم، الحسین (ع) فی عهد یزید و ... و پس از آن کتاب دیگری نگاشت با عنوان ایام الحسین، مشاهد و قصص. این کتاب به سال ۱۳۶۷ از سوی دارالعلم للملایین منتشر شد. در این کتاب جناب علایلی صحنه هایی از این حماسه خونین را به گونه ای هیجانبار در قالب داستان تصویر کرده است.

در سال ۱۳۹۲، دار مکتبه التریبیه بیروت مجموعه آنچه را علایلی درباره امام حسین (ع) نگاشته بود، یکجا و با عنوان الامام الحسین (ع) عرضه کرد. از این مجموعه، اولی با عنوان همت بلند به خامه آقای محمدمباقر خمینی ترجمه و به سال ۱۳۱۹ شمسی منتشر شده است. اکنون جناب دکتر سید محمدمهدی جعفری ترجمه تمام کتاب را در دست انجام دارد. ترجمه جلد اول پایان پذیرفته و جلد دوم نیز رو به پایان است. آقای جعفری پیشتر با همتی بلند مجموعه هشت جلد «الامام علی بن ابیطالب» عبدالفتاح عبدالمقصود را ترجمه و منتشر کرده اند که بارهای بار چاپ شده است. (ترجمه جلد اول آن به خامه مرحوم آیه الله طالقانی است).

امیدواریم ترجمه این اثر گرانبقدر هر چه زودتر منتشر شود و شیفتگان آشنایی با قیام اباعبدالله الحسین را بهره فزونتر رسانند.